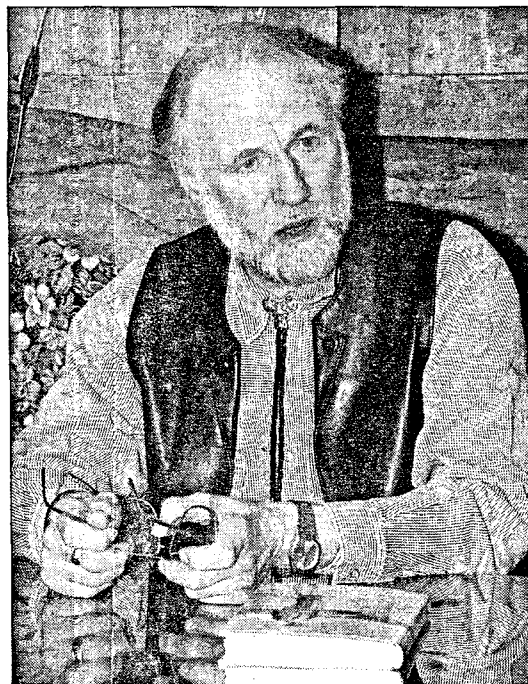

110756

- «Tysker-tøser» fengslet uten lov

NY BOK: Kjell Fjørtoft er svært kritisk til deler av landssvikoppjøret i sin 10. krigsbok, som er varslet i april.

Nærmere 5000 «tysker-tøser» ble arrestert uten lovhjemmel etter krigen, skriver Kjell Fjørtoft i ny bok.

ODD INGE SKJÆVESLAND

Han er også kritisk til andre sider av rettsoppjøret, bl.a. en lovforordning som gjorde det mulig å dømme passive NS-medlemmer.

Kvinner som hadde forhold til tyskere i Norge under krigen, ble kalt «tysker-tøser». – Behandlingen av dem var

KRITISK: John Lyng (h) brukes som sannhetsvitne.

meningsløs, sier Fjørtoft til Aftenposten. Her røper han litt av innholdet i sin 10. krigsbok, den 17. totalt.

– 4000-5000 «tysker-tøser» satt i fangeleirer i kortere eller lengre perioder etter krigen. Flere hadde barna med seg, noen hadde med babyer. Endel slapp ikke ut før det var gått ni-ti måneder. Politiet hadde ikke lovhjemmel for å holde på dem, bortsett fra at det ble brukt en politiforordning, hvor man kunne «ta vare på» de som kunne bli utsatt for overgrep. Det ble brukt for å arrestere dem, sier Fjørtoft.

Passiv i NS

I 1944 vedtok den norske regjering i London en landssvikforordning, som gjorde at også passive NS-medlemmer kunne bli dømt. Tidligere statsminister John Lyng (h) hadde vært konstituert statsadvokat i landssviksaker. I 1947 var han medlem av

Stortingets justiskomité, som den gangen uttalte enstemmig at det hadde vært like greit for ettertiden og rettsoppjøret om straffereglene fra 1944 hadde vært uskrevne.

Da landssvikoppjøret ble behandlet i Stortinget 24. april 1964 sa Lyng: «...helt fra 1945 har jeg ment at rettsoppjøret ble for bredt lagt an, og jeg mener det fremdeles i dag».

Kraftig dom

– Er det mulig å felle noen kraftigere dom enn det John Lyng gjør, spør Kjell Fjørtoft.

Gyldendal forlag har varslet at «Oppjøret som ikke tok slutt» kommer i april. Forfatteren har bladd seg seg igjennom fem av de største norske avisene fra 1945 til 1952 for å se hva de skrev i kjølvannet av landssvikoppjøret. Med denne boken avslutter Fjørtoft sitt omfattende

arbeide med den annen verdenskrig.

Fjørtoft avviser på en personlig måte den ventede kritikken av at boken kan tolkes som at han går gammelnazistenes ærend.

– Min far hadde en motstandsgruppe og måtte være vitne i mange landssviksaker. Han reagerte kraftig på deler av landssvikoppjøret. Jeg er vokst opp i et hjem hvor krigen ble diskutert mye, og jeg opplevde den på nært hold. Var 15 år i 1945. I den alderen får du alt med deg. Det er i grunnen hovedårsaken til at jeg er så opptatt av krigen, sier Fjørtoft.

Han viser til at flere fremtredende personer som tilhørte Hjemmefronten i årene etter krigen gikk aktivt ut og kritiserte landssvikoppjørets omfang.

– Det var ingen som sa at de løp gammelnazistenes ærend. Men i dag - 52 år etter - kalles Egil Ulateig og jeg for personer som går gammelnazistenes ærend og støtter kretsen rundt Folk og Land. Det

skremmer meg at noen er i gang med en sort/hvitt maling i forhold til det som skjedde, sier Fjørtoft.

– Illegal straff

Han har et eget kapittel om likvidering. I november i fjor kom Egil Ulateigs «Med rett til å drepe». Han hevdet at Hjemmefronten likviderte ca. 200 personer, tre ganger som mange som det offisielle tallet. Fjørtoft er kommet til omtrent det samme resultat.

Kjell Fjørtoft sier at det skjedde en storstilet «illegale» avstraffelse i fangeleirer og fengsler, ikke minst det første året etter frigjøringen.

– Enkelte fangevoktere foretok ofte en personlig avstraffelse av fanger som hverken var siktet eller dømt. Dette vil man helst ikke vite om i dag, men det var en del av det «illegale» landssvikoppjøret på samme måte som likvideringer var det, sier Fjørtoft.